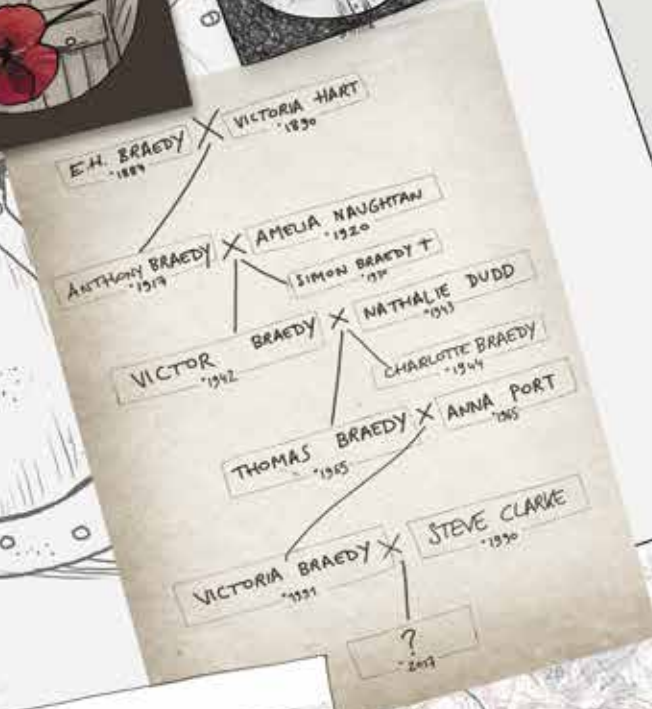

DE LAATSTE BRAEDY

VAN PASSENDALE NAAR CAMBRAI

MAP SHOWING WET AREAS
 ON PASSCHENDAELE FRONT
 WET
 VERY WET
 FLOODED (Area of Swamp)

DE LAATSTE BRAEDY

VAN PASSENDALE
NAAR CAMBRAI

**Ivan Petrus
Adriaenssens**

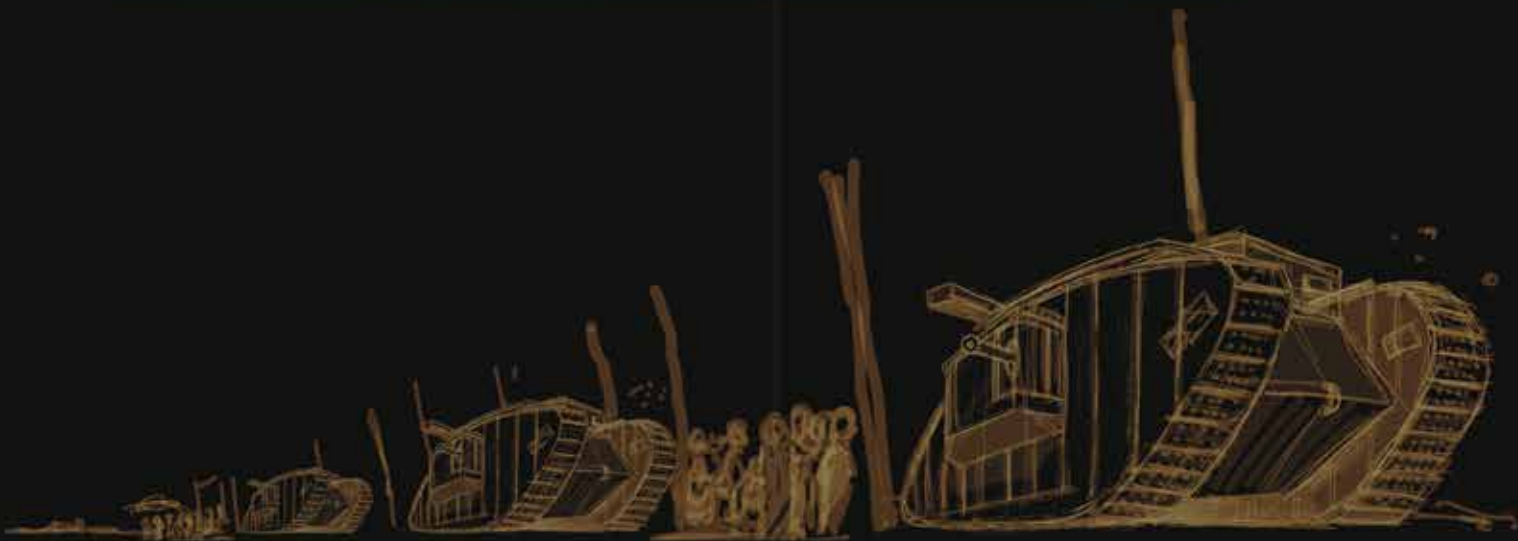
VOORWOORD DOOR
David Fletcher, MBE

VOORWOORD

Ik moet toegeven, ik wist niet wat een graphic novel was, tot Ivan me erover vertelde. Tot op dat moment scheerde ik alle strips over één kam. Ik vond het snel leesvoer voor mensen die niet veel of niet graag lezen. Maar kijk, het blijkt een ideaal medium te zijn om verhalen zoals dat van Fray Bentos in beeld te brengen. Er bestaan – voor zover we weten – geen foto's van zijn laatste uren, dus geeft een artistieke interpretatie, die niet noodzakelijk tot in de details accuraat hoeft te zijn, ons visueel een houvast. Komt daar nog bij dat een graphic novel de drempel verlaagt voor jongeren, die zo gewend zijn aan de beeldcultuur.

Door het verhaal up-to-date te brengen en het verleden te linken met het heden heeft de auteur ons nog een ander plezier gedaan. Elke soldaat die gestorven is in de Eerste Wereldoorlog had familieleden en nakomelingen. Bovendien is er een trend om het leven van die soldaten te onderzoeken en te proberen begrijpen. Niet dat wij in de 21ste eeuw ooit volledig zullen kunnen begrijpen wat die mannen in 1914 bezielde. Onze kijk op de wereld rondom ons is vandaag helemaal anders. Maar onze voorouders waren wel echte mensen van vlees en bloed en niet zomaar anonieme, historische figuren. We kunnen nog elke dag inzichten over hen verwerven en feiten over hen te weten komen en dat draagt bij tot ons collectief begrip.

Over de waardering van de tank als oorlogswapen, ontdekte ik twee aan elkaar tegengestelde houdingen. Sommigen zien de tanks uit de Eerste Wereldoorlog als primitieve en onberekenbare machines die je niet kon vertrouwen in noodsituaties, terwijl anderen ze even betrouwbaar, krachtig en dominant vinden als hun hedendaagse evenknieën. Beide strekkingen hebben gelijk en ongelijk. De betrouwbaarheid van de tank werd bepaald door de betrouwbaarheid zowel van de mechaniek als van de bemanning.

Naarmate het aantal tanks in de strijd toenam, verminderde de onbetrouwbaarheid, zij het niet helemaal. Tegelijk kreeg de bemanning een betere training, was ze beter voorbereid op wat kon mislopen en kon ze dus anticiperen op problemen voor de tank vastliep. En natuurlijk is er een verschil tussen de 105 paardenkracht van 1917 en de 1600 paardenkracht van vandaag.

Toch kon een WO I-tank dingen die een moderne tank niet kan. Het meest in het oog springende was dat de crew van de oude tanks de kennis had om de machine, indien nodig, op het slagveld zelf te herstellen en het ding weer 'thuis' te brengen. Dat lukt de bemanning vandaag niet meer. Maar ik stelde wel vast dat de tankbemanning van vandaag dezelfde attitude heeft als hun voorgangers. Zodra ze in de tank postvat, geeft de bemanning blijk van evenveel moed als hun voorgangers uit 1917. Het verhaal van Fray Bentos zou in een moderne setting over net hetzelfde gaan: over moed, opoffering en hoop.

David Fletcher, MBE

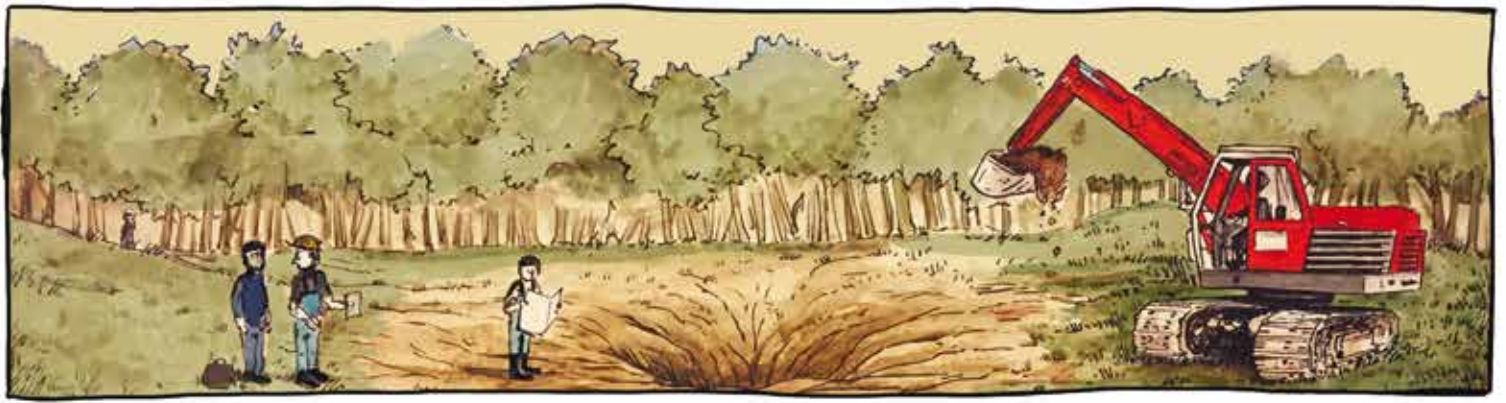

PRELUDE

FLESQUIÈRES, FRANKRIJK. 1998.

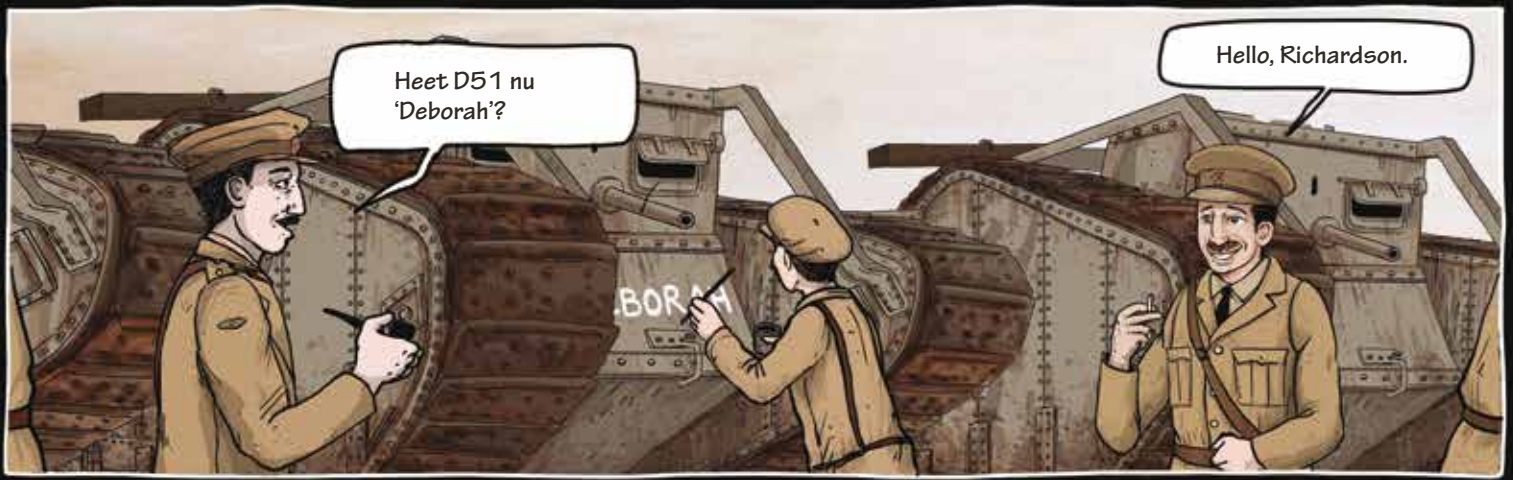

SINT-JULIAAN, 21 AUGUSTUS 1917.

Deborah?

Heet D51 nu 'Deborah'?

Hello, Richardson.

Ik dacht dat je vrouw Sarah heette, McDonald?

Klopt. Maar dat begint niet met een 'D', nietwaar?

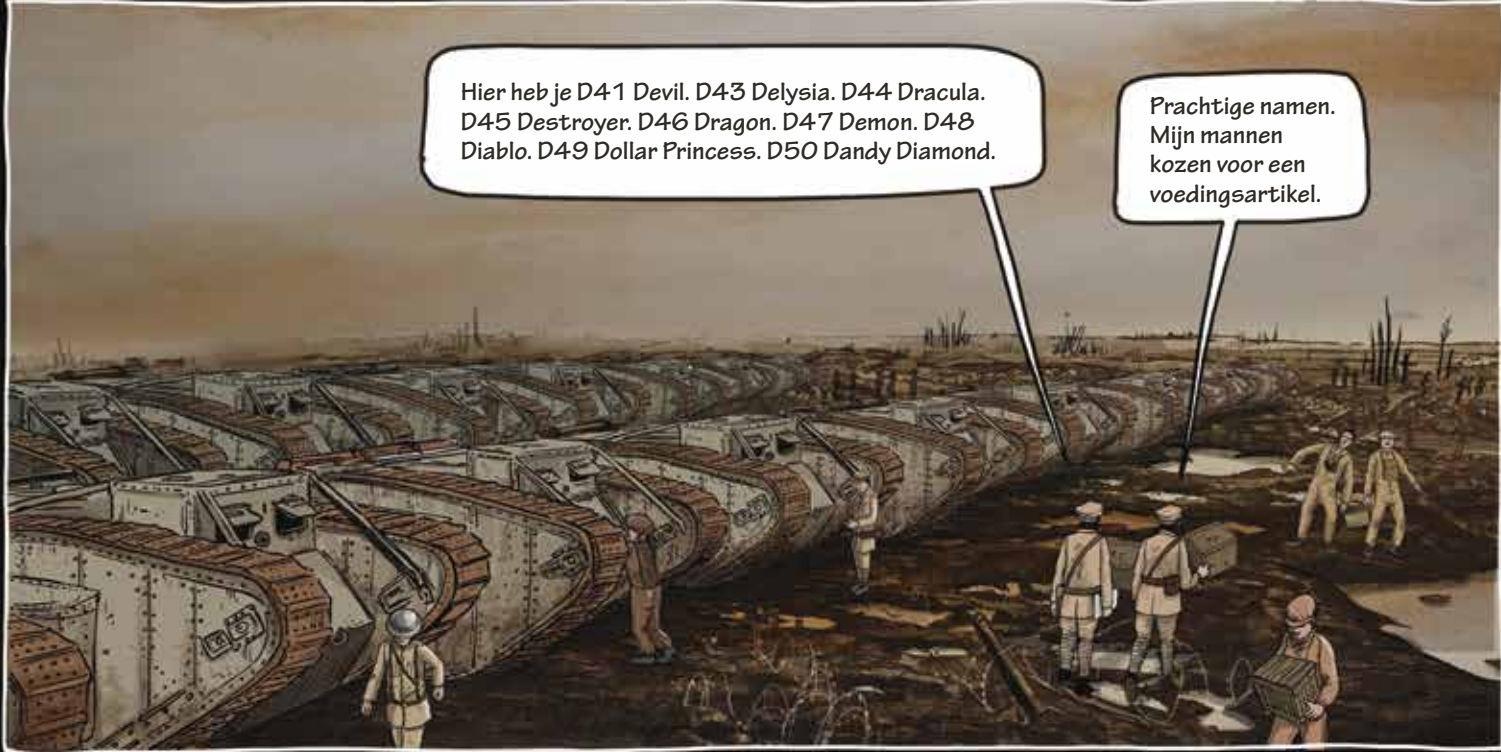
Klaar om deze schatjes in actie te brengen?

Moet wel, hé. Hoe heb jij jouw tank genoemd?

Kom mee naar de F-divisie en ik zal het je tonen.

Ik volg je.

Hier heb je D41 Devil. D43 Delysia. D44 Dracula.
D45 Destroyer. D46 Dragon. D47 Demon. D48
Diablo. D49 Dollar Princess. D50 Dandy Diamond.

Prachtige namen.
Mijn mannen
kozen voor een
voedingsartikel.

Fray Bentos. Zoals
de blikjes vlees?

Klopt, ja.

Thuis heb ik een groothandel
in voeding. Ik verkoop
duizenden van deze blikjes.

Die had ik voor de oorlog nooit geproefd.
De Fransen haten het goedje, naar
ik hoor. En de Duitsers zijn er dol op,
telkens ze een blik in handen krijgen.

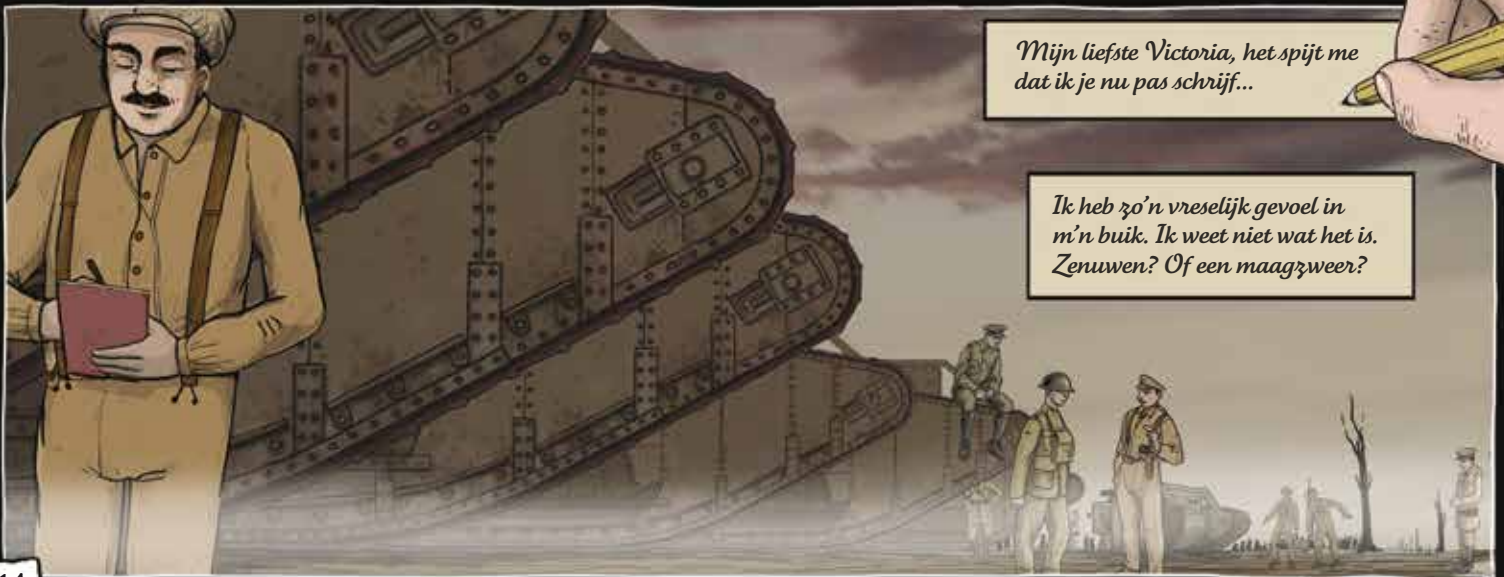
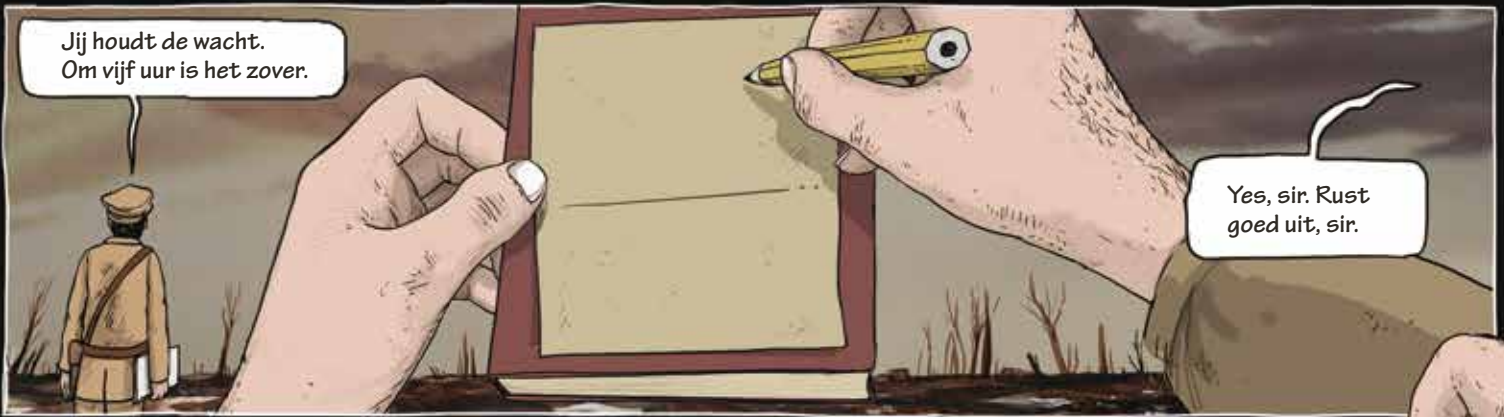

Ha, ik snap de grap. Eén voltrefter
en wij zijn ook gehakt in een blik.

Wellicht.

Goed. Ik moet gaan. We zien elkaar terug aan de andere kant, Richardson.

Dat zijn de woorden van je betovergrootvader? Wel, bij u weten we wel wat er in uw buik zit, Miss Braedy.

Het is Misses Clarke nu, eigenlijk. We zijn drie weken geleden getrouwd.

Ha, gefeliciteerd.

Jammer genoeg kan ik nog niet met zekerheid zeggen of het een jongen of een meisje wordt.

Vicks, ben je zeker dat je je okay genoeg voelt om deze road trip naar België te maken?

Tuurlijk, gewoon een weekendje.

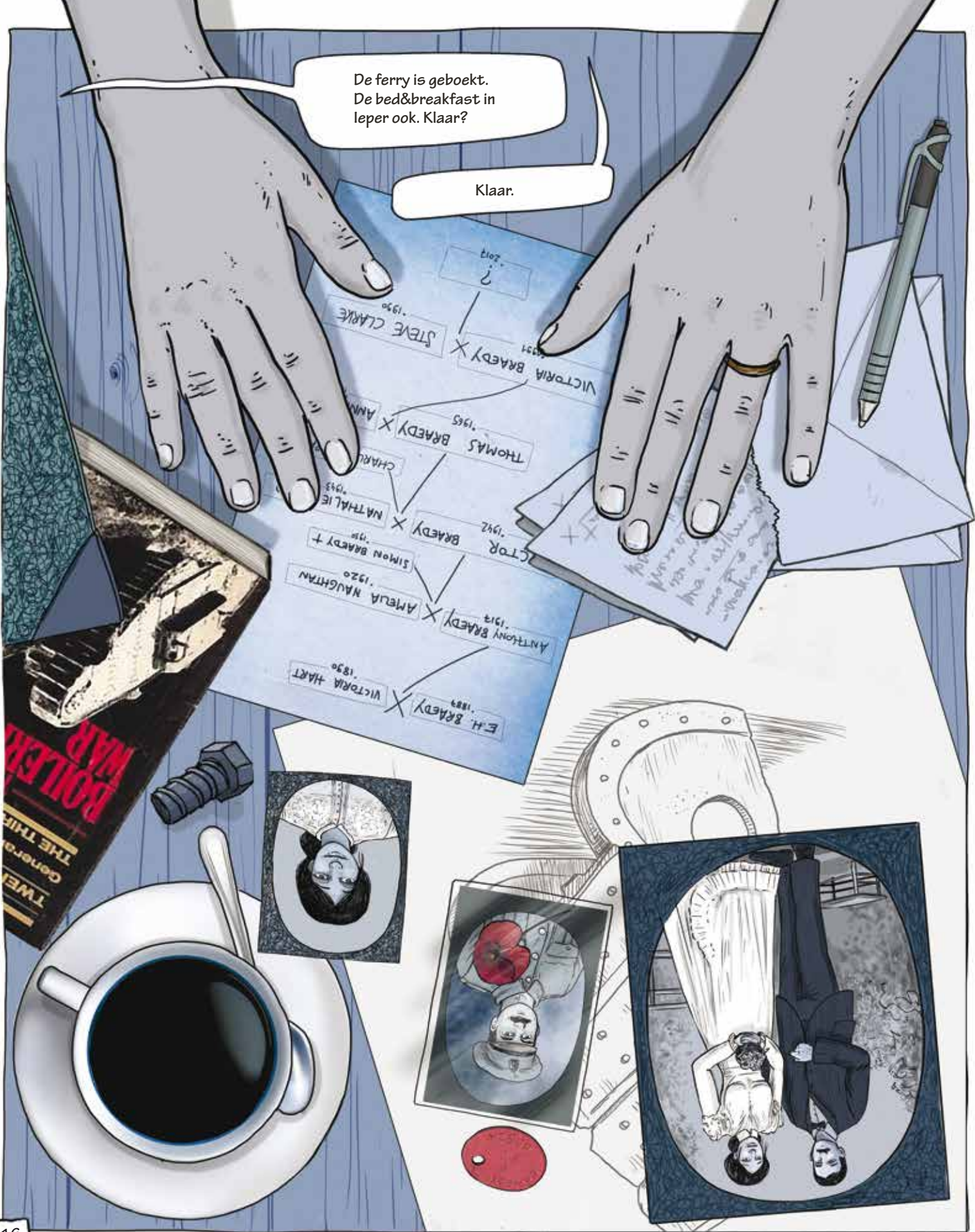
Wat de namen betreft... Nog steeds akkoord met 'Benjamin' of 'Kaileigh'?

Ben Clarke... Kay Clarke... Tja. We hebben nog vier maanden.

Benjamin Braedy... Kaileigh Braedy... Klinkt beter, vind ik, maar goed.

De ferry is geboekt.
De bed&breakfast in
leper ook. Klaar?

Klaar.

Neem je die oude schetsen ook mee?

Ja, denk ik. Je weet maar nooit.

Ik neem ook 'The Boiler Plate War' mee, ook al ken ik het hoofdstuk over mijn betovergrootvader uit het hoofd.

Echt vreemd dat de schrijver 'Brady' schrijft, in plaats van 'Braedy'.

Daar maken we onze reis voor. Feiten checken. Fouten worden gemaakt. Misschien vinden we wel nieuwe feiten over Ernest.

Stel je voor. We hadden dit moeten doen toen je vader nog leefde.

Echte feiten. Aanwijzingen.

Klopt. We bleven het maar uitstellen en nu is het te laat. Voor hem.

We zullen er een mooie reis van maken. Met hem in onze gedachten.

MUST-READS EN INSPIRATIONALS

- *The Boilerplate War* – John Foley – 199 pp. – Star Books
- *Poelcapelle 1917. Een spoor van tankwrakken* – Robert Baccarne – 122 pp.
- *Deborah and the war of the tanks 1917* – John A. Taylor – 304 pp. – Pen & Sword
- *Great War Tank. Mark IV. Owners' Workshop Manual* – David Fletcher – 160 pp. – Haynes
- *Band of Brigands. The First Men in Tanks* – Christy Campbell – 479 pp. – Harper Press
- *The British Army in World War I (2)* – Mike Chappell – 48 pp. – Osprey Publishing
- *Passendale. Slagveld van Wereldoorlog I* – Peter Barton – 468 pp. – Lannoo
- *De Slagvelden van Wereldoorlog I* – Peter Barton – 376 pp. – Lannoo
- *Passendale 1917. Het verhaal van de doden en Tyne Cot Cemetery* – Franky Bostyn, Kristof Blicke, Freddy Declerck, Frans Descamps en Jan Van der Fraenen – 342 pp. – Roularta Books
- *Following The Tanks* – Jean-Luc Gibot en Philippe Gorczynski – 324 pp.

DANK AAN

- Johan Vanbeselaere, David Fletcher, Philippe Gorczynski en Stijn Butaye voor alle inspiratie, steun en info.
- Kristof Pector en Bart Verschaeve van Zonnebeke.
- Steven Vandebussche van Passendale Museum.
- Joost Wynant, Stef Moens, Sam Verhaert en de band YUKO voor de afwisseling die *Cher Ami* betekende tijdens het maken van dit boek.
- Geert Reynaert voor de werkplek.
- Alle kopers en lezers van mijn voorgaande boeken.
- Maarten Van Steenberghe, Katelijne De Man, Mieke Verloigne en Jeroen Bert van Uitgeverij Lannoo.

© Filip Naudts

www.ivanpetrus.com
ivan.petrus@telenet.be

Colofon

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Vormgeving: Ivan Adriaenssens i.s.m. Studio Lannoo

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2017 en Ivan Adriaenssens
D/2017/45/276 – ISBN 978 94 014 4215 2 – NUR 740

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.